

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дфн Димитър Веселинов,

на дисертационен труд на тема: **„ПОВИШАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА ПРИ УСВОЯВАНЕТО НА ТЕРМИНОЛОГИЧНАТА ЛЕКСИКА В ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЗА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ЦЕЛИ ОТ БЪЛГАРСКИ СТУДЕНТИ ПО ИКОНОМИКА“**

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление:
1.3. Педагогика на обучението по...; научна степен: Методика на обучението по съвременни езици (английски език),

с кандидат Дилян Петров Гатев, старши преподавател в УНСС - София

научен ръководител: доц. д-р Светлана Георгиева Димитрова-Гюзелева

I. Обща оценка на дисертационния труд

Рецензираният дисертационен труд третира актуален проблем за българската практика, като за точността и формулировката на темата поздравявам научния ръководител доц. Светлана Димитрова-Гюзелева. В труда са изследвани принципите и методите за повишаване на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език, които се използват в сферата на българското образование.

Обект на изследването е терминологичната лексикална компетентност на български студенти по икономика, изучаващи бизнес английски език като част от професионалната си подготовка, а предмет на настоящата разработка са възможностите за повишаване на ефективността при развиването на терминологична лексикална компетентност у български студенти по икономика, изучаващи бизнес английски език като част от професионалната си

подготовка, чрез прилагане на специално разработен методически модел от съчетание от техники на преподаване и поредица от учебни дейности.

Докторантът си поставя като цел на дисертацията разработване и апробиране на методически модел, представляващ съчетание от техники на преподаване и поредица от учебни дейности за развиване на терминологична лексикална компетентност по бизнес английски език, който да доведе до подобряване на специализираните езикови умения на целевата група обучавани (български студенти по икономика, изучаващи бизнес английски език като част от професионалната си подготовка).

Научният анализ на избраната тематика е осъществен на основата на български и чуждестранни литературни източници. Свободното владение на английски език е позволило на докторанта да се позове и да използва вижданията на различни автори в тази област. Той формулира свои заключения по дискуссионни въпроси относно повишаване на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език. Литературните източници са използвани творчески, а позоваването на цитираните автори е коректно и добросъвестно. В работата си докторантът използва информация, която е систематизирал и обработил в множество таблици и фигури, част от които са авторски разработки.

Иновативността на изследването е базирано на следните три аспекта, които са експлицирани в разработката:

1. Дисертацията обогатява изследванията по повишаване на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език.

2. Разработен е модел на техники на преподаване и набор от учебни дейности, които да улеснят и усъвършенстват придобиването на знания и умения от студенти по икономика, изучаващи специализиран английски език в дисциплината „Бизнес английски език“, като фокусът е върху усвояването на специализирани термини.

3. Резултатите от проведеното изследване са много добре илюстрирани таблично и графично. В съдържателен план е налице оригиналност на дисертацията.

II. Оценка на структурата, съдържанието и изводите на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 292 стандартни машинописни страници (541 стр. с приложенията). Докторантът е разработил своето изследване в увод, три глави, заключение и приложения. В съответствие с предмета и основната цел на изследването са формулирани научните задачи на дисертационния труд: на база критичен теоретичен преглед на методическата литература по темата да се дефинира понятието „терминологична лексикална компетентност“ като разновидност на лексикалната компетентност, която е част от комуникативната езикова компетентност; предимно в съпоставителен план с обучението по общ английски език да бъдат представени особеностите на обучението по английски език за специализирани цели (АЕСЦ) и на неговата разновидност – обучението по бизнес английски език (БАЕ)

С оглед решаването на тези задачи е структуриран и дисертационният труд – разработване на теоретико-постановъчния фундамент на изследването за повишаване на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език, а в следващите две глави авторът представя свой модел за осъществяване на тази дейност и го прилага при конкретно емпирично изследване.

В първата глава на дисертационния труд е обърнато внимание на понятието „терминологична лексикална компетентност“. То е разгледано и дефинирано като разновидност на лексикалната компетентност, която е част от комуникативната езикова компетентност. Предимно в съпоставителен план с обучението по общ английски език са представени особеностите на обучението по английски език за специализирани цели (АЕСЦ) и на неговата разновидност – обучението по бизнес английски език (БАЕ), по отношение на тяхната същност, развитие, преподаватели, учещи, учебни програми, материали и дейности (четене, слушане, говорене, писане, граматика, лексика, както и културна осведоменост и межкултурна комуникация).

Основен акцент е поставен върху обучението по лексика – определянето обхвата на специализираната лексика, нейното въвеждане и усвояване, както и ролята на превода в този процес. Обърнато е внимание и на (ролята на) корпусите, терминологичните банки, речниците и цифровите технологии в специализираното чуждоезиково обучение.

Във втората глава докторантът обръща необходимото внимание на специализираното чуждоезиково обучение на студентите по икономика в Университета за национално и световно стопанство – София. Анализирани са учебната програма по „Английски като първи чужд език“ за студентите от поднаправление „Икономика (и управление) с преподаване на английски език“ в УНСС. В нея са разгледани темите и подтемите на учебното съдържание, препоръчаните методически похвати и техники на преподаване, оценяването на постиженията на учещите, компонентите на практическия държавен изпит по бизнес английски език, целите на обучението, както и препоръчителните източници за подготовка. След това по-подробно са открити предимствата и недостатъците на най-често използваните учебни комплекти по бизнес английски език в УНСС.

Обусловена е потребността от съставяне на английско-български тематичен учебен речник по икономика с дефиниции на английски език, предназначен основно за целите на специализираното чуждоезиково обучение. Проследени са етапите от работата по съставянето му. Представени са компютърни инструменти за обработка на терминологичната лексика от два вида – компютърните инструменти за извличане на термини от специализирани текстове Termo Stat Web и Sketch Engine, както и двуезичните онлайн речници Glosbe и Linguee, представящи термините и различните им преводни еквиваленти в контекст. Описан е методически модел от съчетание от техники на преподаване и поредица от дейности за развиване на терминологична лексикална компетентност у български студенти по икономика, изучаващи АЕСЦ като част от професионалната си подготовка.

В третата и последната глава е обърнато внимание на резултатите от апробирането на описания в предходния раздел II методически модел за развиване на терминологична лексикална компетентност у български студенти по икономика, изучаващи АЕСЦ (БАЕ) като част от професионалната си подготовка.

Представено е цялостното изследване. В съпоставителен план са разгледани както резултатите от проведените три анкетни проучвания – със студенти при постъпване в университета, при завършване на първи курс и с преподаватели по БАЕ, така и резултатите от теста за определяне на входното равнище на студентите и от този за определяне на изходното равнище по упражнения. Представени са и резултатите от трите междинни

контролни работи, проведени в хода на обучението по БАЕ в първи курс – първо са разгледани резултатите по въпросите от междинния тест по упражнения, след това в съпоставителен план са разгледани резултатите от резюмето (на специализиран [икономически] текст) и от бизнес писмото по критерии, а накрая са анализирани основните грешки, допуснати при писането на резюме и на писмо.

Конкретните резултати от проведеното изследване могат да бъдат обобщени както следва:

1. Дефинирано е понятието „терминологична лексикална компетентност“ – като разновидност на лексикалната компетентност, която е част от комуникативната езикова компетентност.

2. Представени особеностите на обучението по английски език за специализирани цели (АЕСЦ) и на неговата разновидност – обучението по бизнес английски език (БАЕ)

3. Анализирана е в дълбочина ролята на корпусите, терминологичните банки, речниците и цифровите технологии в специализираното чуждоезиково обучение;

4. Анализирана е учебната програма по „Английски като първи чужд език“ за студентите от поднаправление „Икономика (и управление) с преподаване на английски език“ в УНСС.

5. Съставен е английско-български тематичен учебен речник по икономика с дефиниции на английски език, предназначен основно (но не само) за целите на специализираното чуждоезиково обучение, и са проследени етапите от работата по съставянето му.

6. Разработен е и е апробиран методически модел от съчетание от техники на преподаване и поредица от учебни дейности за развиване на терминологична лексикална компетентност у български студенти по икономика, изучаващи АЕСЦ (БАЕ) като част от професионалната си подготовка.

III. Критични бележки и въпроси по представения дисертационен труд

1. В увода много лаконично и непълно е представена методологията на изследването. Това води до многократно връщане към изясняването на методологически и методически въпроси на изследователския процес в отделните части на изложението.
2. На отделни места е необходимо редактиране на изложението и използвания научен апарат (използване на чуждици, роля на докторанта при разработването на таблиците и фигурите, начин на цитиране на източници в Интернет).
3. Добре е дисертационният труд да се обсъжда заедно с автореферата.

IV. Заключение

В работата си докторантът демонстрира добро познаване на проблемите свързани с ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език. Разработеният дисертационен труд на тема „Повишаване на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език за специализирани цели от български студенти по икономика“ от Дилиян Гатев съответства на установените критерии за присъждане на образователно-научната степен „доктор“ в България. Посочените бележки не омаловажават усилията на докторантката.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди **образователната и научна степен „доктор“** на ст.преп. **Дилиян Петров Гатев** в област на висше образование: 1. Педагогика., професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...; научна степен: Методика на обучението по съвременни езици (английски език).

23.02.2023 г.

Рецензент:

София

(проф. дфн Димитър Веселинов)